

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

ASPECTES ÈTICS

en el desenvolupament del

TFG/TFM

Aprovat pel Consell de Govern de la UVic-UCC de 6 de maig de 2020

Vic, maig de 2020

ASPECTES ÈTICS EN EL DESENVOLUPAMENT DEL TFG/TFM

El Treball Fi de Grau (TFG) o Treball Fi de Màster (TFM) és un treball autònom que cada estudiant realitza juntament amb l'orientació d'un/a tutor/a, amb l'objectiu d'afavorir que l'estudiant integri els continguts rebuts durant el període formatiu i assegurar l'adquisició de les competències associades a la titulació.

Aquest document vol orientar sobre els aspectes ètics que es presenten en el desenvolupament del TFG/TFM, amb l'objectiu que puguin ser incorporats en el seu disseny i realització. És, per això, que tot TFG/TFM hauria d'incloure un apartat amb les consideracions ètiques, si escau.

Qüestionari de valoració de les consideracions ètiques del TFG/TFM:

Qüestionari de valoració sobre les consideracions ètiques del TFG/TFM	SÍ	NO
1. En la vostra intervenció/investigació podrien veure's perjudicades persones o altres éssers vius, o bé empreses/institucions?		
2. En la vostra intervenció/investigació hi ha participants a qui heu de demanar el consentiment? O empreses/institucions de les quals necessiteu autorització?		
3. En algun moment recolliu dades personals, professionals o empresarials? (Per exemple: nom i cognoms, número de document d'identitat, dades de salut, dades socioeconòmiques, dades laborals, etc.)		
4. Feu enregistraments gràfics (vídeo, àudio, fotografies) en què es puguin identificar persones?		
5. La vostra investigació inclou mostres biològiques que puguin ser identificables? (Per exemple: sang, teixits, fluids corporals, etc.)		

Si heu respost "No" a totes les preguntes del qüestionari, no cal incloure un apartat de consideracions ètiques en el TFG/TFM. Si heu respost "Sí" a una o més preguntes, cal incloure un apartat de consideracions ètiques en el TFG/TFM, que s'afegirà després de l'apartat de metodologia.

Pautes per al desenvolupament de les consideracions ètiques en els TFG/TFM

Consentiment informat

Les persones i/o institucions que participen en el projecte hauran de donar prèviament el seu consentiment o autorització. El consentiment ha d'incloure dues parts: El "Full d'informació als participants", i el "Document de consentiment informat".

El full d'informació ha de contenir, de forma detallada i precisa:

- Les dades del projecte: títol del projecte, nom de l'estudiant, centre al qual pertany, institució on es porta a terme, etc.
- Els objectius del TFG/TFM; la participació específica que se sol·licita; els beneficis i els riscos, el dret a rebutjar participar-hi; el dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; el dret a clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.
- Les garanties de protecció de dades personals, professionals o empresarials, en funció de cada cas.

El document de consentiment informat ha de contenir: la declaració d'haver rebut la informació sobre el projecte, la voluntarietat de la participació i la possibilitat de retirar-se en qualsevol moment, l'autorització de la utilització de les dades, si escau, i l'apartat de signatures.

Tant el full d'informació com el document de consentiment informat han de ser redactats en un llenguatge entenedor. Aquests dos documents han de constituir un document únic, que es presentarà per duplicat amb una còpia per al participant i l'altra per a l'estudiant. (Annex I i II)

En el cas de menors de 16 anys o persones sense capacitat legal, haurà d'atorgar el consentiment el pare, la mare o el tutor/a legal. No obstant això, s'haurà d'informar a la persona menor d'edat o sense capacitat legal, adequant la informació al seu nivell de comprensió. A partir dels 12 anys, el/la menor també haurà de signar el consentiment conjuntament amb el pare, la mare o el tutor/a legal. A partir dels 16 anys, haurà de signar ell/ella mateixa el consentiment.

Dades personals

Cal explicar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació en el desenvolupament del projecte, d'acord amb el Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD) i la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals. Per a la difusió i l'ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge. (Annex III)

En aquest sentit, caldrà tenir en compte:

- Com a criteri general, els qüestionaris de recollida de dades o les transcripcions de les entrevistes s'hauran d'anonimitzar, sempre que sigui possible, o pseudonimitzar, quan sigui necessària la traçabilitat; és a dir, quan calgui tornar a identificar les dades amb el seu titular.
- Les **dades pseudonimitzades** són dades que ja no es poden atribuir a una persona determinada sense utilitzar informació addicional. Sovint la pseudonimització consisteix en adjudicar un codi d'identificació numèric o alfanumèric al participant del projecte, de manera que les dades obtingudes de la seva participació únicament s'identifiquen amb aquest codi. És necessari emmagatzemar el fitxer que contingui les dades identificatives dels participants amb el codi numèric o alfanumèric, de forma separada i sota les mesures tècniques i organitzatives corresponents.

- Les **dades anònimes o anonimitzades** no permeten que la persona pugui ser identificada perquè s'ha eliminat el fitxer que contenia la relació entre les dades identificatives de la persona i el codi numèric o alfanumèric assignat.
- Les dades únicament es poden emmagatzemar en carpetes de OneDrive de comptes d'usuaris de la UVic-UCC, i només hi podrà tenir accés l'estudiant. En el cas que per part del participant se sol·licités l'exercici dels drets d'Accés, Rectificació, Cancel·lació i Oposició (ARCO), caldrà facilitar una adreça de contacte de l'investigador.
- En intervencions grupals, s'haurà de sol·licitar a cada participant el compromís de no revelar allò declarat per altres persones que participin en l'activitat.

Dades professionals, empresarials o institucionals

La protecció de les dades no només afecta les que tenen la consideració de caràcter personal, sinó també les dades de naturalesa professional, empresarial o institucional, susceptibles de ser qualificades com a secret empresarial. Té la consideració de secret empresarial qualsevol informació o coneixement, inclòs el tecnològic, el científic, l'industrial, el comercial, l'organitzatiu o el financer, que reuneixi els requisits exigits per la Llei 1/2019, de 20 de febrer, de secrets empresarials. En aquest sentit, també cal tenir en compte el que estableix la Llei 3/1991, de 10 de gener, de competència deslleial, i preceptes del Codi Penal.

Éssers vius i medi ambient

En cas que el projecte tingui un impacte en animals, cal especificar que es respecten els criteris ètics de benestar animal i la legislació vigent en matèria d'experimentació animal. Quan el projecte tingui un impacte sobre el medi ambient (agents biològics, organismes genèticament modificats, aigua, etc.), cal especificar que la investigació és respectuosa amb la conservació del medi ambient.

Avaluació del Comitè d'Ètica de la Recerca

En principi, no s'exigeix als TFG/TFM una avaluació per part del Comitè d'Ètica de la Recerca de la UVic-UCC (CER). Garantir els aspectes ètics de la investigació i el seu compliment és una corresponsabilitat de l'estudiant i el tutor/a del TFG/TFM. Tanmateix, hi pot haver circumstàncies excepcionals al voltant del TFG/TFM que ho requereixin. Per exemple, projectes amb algun tipus de treball de camp especialment delicat, possible publicació en revistes que exigeixin tenir un dictamen favorable d'un comitè d'ètica, etc.

ANNEX I: MODEL ORIENTATIU PER A L'ELABORACIÓ DEL CONSENTIMENT INFORMAT (PARTICIPANTS)

PART 1: Full d'informació als participants

Dades

- Títol del projecte
- Nom i cognoms de l'estudiant
- Centre al qual pertany
- Nom de la institució o institucions a la qual es porta a terme el projecte

Descripció

- Detallar els objectius del TFG/TFM
- Especificar en què consisteix la participació, incloent pas a pas tota la experiència que viurà el participant (instrument, tipus de preguntes, temes que es consultaran, durada de la participació, nombre de trobades/visites, gravació de les entrevistes o similars, riscos i beneficis).
- Explicar al participant que té dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; la possibilitat de clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.

Garantia de protecció de dades

Cal explicitar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació:

- En el cas d'intervencions grupals, cal sol·licitar a cada participant comprometre's a no revelar allò declarat per altres persones amb les que interactuï durant el procés d'intervenció.
- Per a la protecció de les dades, cal fer referència a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i al Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD).
- Cal especificar com s'emmagatzemaran les dades, si se'n farà un ús anonimitzat o no, quines mesures de seguretat es prendran (OneDrive UVic-UCC), així com el contacte per accedir a l'investigador/a responsable i exercir els drets ARCO.
- Per a la difusió i ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge.

Quan el participant és menor d'edat

En cas de menors de 16 anys o persones sense capacitat legal, haurà d'atorgar el consentiment el pare, la mare o el tutor/a legal (i, per tant, hi haurà d'haver les dades tant del menor com del seu representant legal). A partir dels 12 anys, el/la menor també haurà de signar el consentiment conjuntament amb el pare, la mare o el tutor/a legal. **A partir dels 16 anys, haurà de signar ell/ella mateixa el consentiment.**

ANNEX II: MODEL ORIENTATIU PER A LA PETICIÓ D'AUTORITZACIONS A EMPRESSES/INSTITUCIONS

PART 1: Full d'informació a l'empresa/institució

Dades

- Títol del projecte
- Nom i cognoms de l'estudiant
- Centre al qual pertany
- Nom de la institució o institucions a la qual sol·licita portar a terme el projecte

Descripció

- Detallar els objectius del TFG/TFM
- Especificar en què consisteix la participació de l'empresa/institució: tipus d'estudi, durada de l'estudi, beneficis esperats, etc.
- Explicar a l'empresa/institució que té dret a retirar-se en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu i sense conseqüències; la possibilitat de clarificar dubtes abans d'acceptar participar-hi i el dret a conèixer els resultats.

Garantia de protecció de dades

Cal explicitar com s'assegurarà la confidencialitat de la informació:

- En el cas d'intervencions grupals, cal sol·licitar a cada participant comprometre's a no revelar allò declarat per altres persones amb les que interactuï durant el procés d'intervenció.
- Per a la protecció de les dades, cal fer referència a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i al Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD).
- Cal especificar com s'emmagatzemaran les dades, si se'n farà un ús anonimitzat o no, quines mesures de seguretat es prendran (OneDrive UVic-UCC), així com el contacte per accedir a l'investigador/a responsable i exercir els drets ARCO.
- Per a la difusió i l'ús de la imatge, cal fer referència a la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge

PART 2: Document de consentiment informat

Dades

Títol del projecte.....
.....

Centre.....
.....

Dades del responsable de l'empresa/institució (nom i cognoms i número de document d'identitat o CIF de l'empresa/institució).....
.....

Persona que proporciona la informació i full de consentiment (nom i cognoms).....
.....

Declaració

1. Declaro que he llegit el Full d'informació a l'empresa/institució sobre l'estudi esmentat.
2. Se m'ha fet el lliurament d'una còpia del Full d'informació al participant i una còpia d'aquest Consentiment informat, datat i signat. Se m'han explicat les característiques i l'objectiu d'aquest estudi, així com els possibles beneficis i riscos.
3. He tingut el temps i l'oportunitat de realitzar preguntes i aclarir dubtes. Totes les preguntes han estat respostes satisfactòriament.
4. Se m'ha assegurat que es mantindrà la confidencialitat de les dades personals que generi l'estudi d'acord amb la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i el Reglament general (UE) 2016/679, de 27 d'abril de 2016, de protecció de dades (RGPD).
5. L'empresa/institució atorga el consentiment de manera voluntària i sap que es pot retirar en qualsevol moment d'una part o de la totalitat de l'estudi, sense expressió de causa o motiu, i sense que això comporti cap conseqüència.

Signatura per duplicat (una còpia per a la empresa/institució i una còpia per a l'estudiant)

Data: Signatura del participant (EN REPRESENTACIÓ DE...)

Data: Signatura de l'estudiant (investigador/a)

**ANNEX III: AUTORITZACIÓ D'IMATGES
(MENORS DE 16 ANYS I MAJORS DE 16 ANYS)**

Autorització relativa a l'alumnat: ús d'imatge i veu (MENORS DE 16 ANYS)

Dades de l'estudiant

Nom i cognoms de l'estudiant que realitza el projecte:

.....

Atès que el dret a la pròpia imatge és reconegut a l'article 18.1 de la Constitució espanyola i està regulat per la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, sobre el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, l'investigador/a demana el consentiment als pares, les mares o als tutors/res legals per poder publicar fotografies i vídeos, relacionats amb el projecte i, únicament, per a la difusió del mateix, on apareguin els seus fills/es i hi siguin clarament identificables, o bé per fer enregistraments sonors.

Dades de l'alumnat i dels pares, les mares o els tutors o les tutores legals

Nom i cognoms de l'alumne/a:

.....

Nom i cognoms del pare, la mare o el tutor o la tutora legal de l'alumne/a.....

.....

DNI/NIE/PASSAPORT.....

- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la seva imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que pugui ser utilitzada amb les finalitats de recerca establertes en el Treball Final de Grau / Treball Final de Màster de l'estudiant.
- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la seva imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que pugui ser utilitzada amb finalitats docents i de divulgació acadèmica.

Lloc i data

Signatura del pare, la mare o el tutor/a legal de l'alumne/a

Les imatges i altres dades de caràcter personal seran tractades com a dades personals. Seran emmagatzemades en carpetes de OneDrive del compte d'usuari de l'estudiant i, respecte a aquestes dades, es podrà exercir el dret d'accés, rectificació i cancel·lació, d'acord amb la Llei 3/2018, de 5 de desembre de 2018, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, adreçant-se a la UVic-UCC (indicar @ de contacte).

Autorització relativa a l'alumnat: ús d'imatge i veu (MAJORS DE 16 ANYS)

Dades de l'estudiant

Nom i cognoms de l'estudiant que realitza el projecte:

.....

Atès que el dret a la pròpia imatge és reconegut a l'article 18.1 de la Constitució espanyola i està regulat per la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, sobre el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, l'investigador/a demana el consentiment del participant per poder publicar fotografies i vídeos, relacionats amb el projecte i, únicament, per a la difusió del mateix, on aparegui i hi sigui clarament identificable, o bé per fer enregistraments sonors.

Dades del participant

Nom i cognoms del participant:

.....

DNI/NIE/PASSAPORT

- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la seva imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que pugui ser utilitzada amb les finalitats de recerca establertes en el Treball Final de Grau / Treball Final de Màster de l'estudiant.
- Autoritzo la captació, la reproducció i la difusió de la seva imatge i veu per mitjà de fotografies, vídeos i enregistraments sonors, per tal que pugui ser utilitzada amb finalitats docents i de divulgació acadèmica.

Lloc i data

Signatura del participant

Les imatges i altres dades de caràcter personal seran tractades com a dades personals. Seran emmagatzemades en carpetes de OneDrive del compte d'usuari de l'estudiant i, respecte a aquestes dades, es podrà exercir el dret d'accés, rectificació i cancel·lació, d'acord amb la Llei 3/2018, de 5 de desembre de 2018, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, adreçant-se a la UVic-UCC (indicar @ de contacte).

